

עלון סיפורים להלכה שלמה

ערב שבת קודש פרשת כי תשא

גליון מס' 6

בס"ד

לטיול יצאנו חלק ב' – הלכות נטילת ידיים על מזונות

תקציר מהפרק הקודם – כיתתו של עידו יצאה לטיול שנתי בן שלושה ימים לרמת הגולן. מורה הכיתה, הרב חנן, הודיע כי בערב היום השני של הטיול הכיתה תכין בעצמה ארוחה בשרית לכבוד סיום מסכת ביצה. על עידו הוטל להביא סיר בשרי אך במקום להביא את הסיר הבשרי הוא הביא בטעות סיר חלבי.

שמוליק "ומה עוד?" – "בזמן שבית המקדש היה קיים היו מנסכים מים על גבי המזבח" הוסיף אהוד – "נכון מאוד! עכשיו, אחרי שעניתם כל כך יפה, כולנו מבינים כמה צורך יש לנו במים, ואיזו ברכה מאת השם הם המים שניתנו לנו, וכמה צריך לחסוך במים ולא לבזבז אותם לריק".

הנערים התחילו לצעוד בעקבות שמוליק המדריך, שמדי פעם עצר, והסביר לבחורים הסברים מרתקים על המסלול, "עכשיו אנחנו צועדים בנחלת שבט נפתלי, ולכן ההרים אשר נראים באופק נקראים הרי נפתלי" הוא הסביר על בעלי חיים שפגשו בדרך. הבחורים גילו כי שמוליק הוא ידען גדול בפרחים, והוא מכיר כמעט כל צמח בשמו, ולאיוז משפחה הוא שיך. בשעת צהרים הגיעו הנערים לשפת

ברכת רם. "עכשיו שהגענו לבריכה" אמר שמוליק "נעצור כאן לארוחת צהרים" – "שמוליק" שאל בועז: "ניתן לטיול ידיים ממי הבריכה?" – "כן" השיב שמוליק, "רק אני מציע שאם הרב חנן יסכים, הוא יעמוד בקצה הבריכה, וימלא לכולם את הנטלות. אני לא רוצה שחשט ושלוש מישוהו ייפול למים חלילה!" – "בשמחה" אישר הרב חנן. הבחורים ניגשו קרוב לשפת הבריכה בזהירות, ולקחו מהרב חנן כוסות מלאות במים ונטלו – "כולם נטלו?" שאל הרב חנן. – "נראה לי שכן" ענה נחום – "איתן, מה אתך? נטלת?" שאל הרב חנן. – "הרב, אני לא צריך לטיול ידיים, הבאתי שני משולשי פיצה" הרב חנן חיך ואמר: "אני מציע שתטיול ידיים עם ברכה, תברך המוציאה על הפיצה, ובזמן שנאכל נלמד כמה הלכות". איתן עשה כמצוות רבו, ובזמן שאכלו נעמד הרב חנן ואמר לנערים: "שימו לב. הרבה אנשים טועים בעניין ולא יודעים על מה צריך לטיול ידיים בשעה שאוכלים. תלמידים יקרים, מה אתם חושבים: על פיצה צריך לטיול ידיים או שלא צריך?". וויכוח סוער החל להתנהל בין הנערים זה אומר "ברור שצריך!!!", וזה צועק: "מה פתאום זה לא לחם! זה מזונות!". עוד אחר מתווכח: "רק אם אכלת 3 פיצות אולי צריך..."

"בואו נרגע וננסה ללמוד את ההלכות" ביקש הרב חנן והסביר בנחת: "ראשית, אם הפיצה עשויה כמו לחם רגיל, מקמח ומים רגילים (ללא מתיקות) אז ברכתה ה"מוציאה

עידו נכנס ללחץ: מה אעשה איזו פדיחה אם נחום יגלה שטעיתי הוא בטח יכעס ויתעצבן, ואיתן יגיד שהרסתי את כל הארוחה אולי אתפלל לה' שירד מחר גשם ואז ערב הבישול יתבטל? חשב לעצמו. טוב, בינתיים נראה לי שעדיף לשתוק סיכם עידו בתוך עצמו, אחשוב כבר על פתרון יצירתי במהלך הטיול.

"היינו!!! בחור!!! אתה שם!!! אתה איתנו? או שאתה מדבר עם מישהו אחר?" פנה שמוליק המדריך לעידו – "אני אתכם" השיב עידו "סתם הרהרתי במשהו" – "טוב" אמר שמוליק, "אני מציע שכולם יהיו מרוכזים בהליכה זה לא יהיה נחמד עם מישהו ללא תשומת לב יגיע בטעות ללבנון" כל הכיתה פרצה בצחוק לשמע דבריו של שמוליק. "אני שמח שיש לכם מצב רוח

מרומם, אם כן, נתחיל קצת בהסברים על המקום בו אנו נמצאים".

התלמידים ירדו מהאוטובוס ליד הישוב הדרוזי "מסעדה" והתחילו את המסלול לכיוון בריכת רם. "מי יודע איזו מילה מסתתרת במילה בריכה?" שאל שמוליק. – "אני יודע!!! צעק אליהו "המילה ברכה!" – "נכון מאוד!! עכשיו שאלה יותר קשה, ומי שיידע יקבל נקודה" – "אבל שמוליק, אם השאלה קשה צריך לקבל לפחות שתי נקודות" העיר נחום ספק בצחוק ספק ברצינות. – "טוב בשבילך אני מוכן לתת אפילו שלוש נקודות, העיקר שיהיה מי שידע את התשובה, מי יודע, מה הקשר בין המילה ברכה למילה בריכה?" שקט השתרר. – "אולי יש למשהו רעיון?" הוסיף שמוליק לדרבן את הבחורים. – "אולי זה משהו שקשור למים וברכה" ענה בועז בהיסוס. "נכון מאוד" אישר שמוליק "המילה בריכה מורכבת מהמילה ברכה, ואות יו"ד, המסמלת את שמו של הקב"ה, ושניהם יחד מלמדים אותנו כי המים המרוכזים בבריכה הם ברכת ה' עלינו, שברוב חסדיו הוריד לנו גשם לברכה, אשר מילא את בריכות המים. חשבתם לעצמכם, מה היינו עושים ללא מים? מי יכול לתת לי דוגמא מה עושים עם מים?" – "מתרחצים" ענה מתן – "שותים", הוסיף נתן. – "יפה מאוד! ומי יכול לומר לי איזה מצוות אנחנו מקיימים עם מים?" – "נוטלים ידיים" ענה נחום בהתלהבות. – "מצויין" אמר

"הרב" שאל נחום בצחוק "ואם אני אוכל חמישה רוגלכים אני גם אצטרך ליטול ידיים?" – "נכון מאד" אישר הרב "הערה שלך היא ממש נכונה, אם אדם מתכוון לאכול כמות של 230 סמ"ק עוגיות הוא אכן צריך ליטול ידיים לפני האכילה ובסוף צריך לברך ברכת המזון" – "הרב כמה זה ברוגלכים 230 סמ"ק?" הקשה נחום בשנית, – "בערך ארבעה רוגלכים תלוי לפי גודל הרוגלך ולכן אם הוא בספק כמה סמ"ק הוא אכל עדיף שיאכל בוודאות כמות מספקת של מעל 230 סמ"ק כדי שייצא מספק ויברך ברכת המזון או שמלכתחילה יאכל כמות קטנה יותר שלא ייכנס לספק כלל" השיב הרב חנן "הרב" אמר איתן "תודה רבה! הרב יודע כמה פעמים אכלתי פיצות בלי

לדעת את מה שלימדת אותנו. לאחר ארוחת צהריים, ביקש שמוליק המדריך להודיע הודעה חשובה "בחורים, שימו לב, בהמשך הדרך אנחנו עוברים ליד מטעי תפוחים, אסור, בשום פנים, לאף אחד לקטוף תפוחים מהעצים, התפוחים הם רכוש הפרטי של החקלאי שגידל אותם, ואין לקחת תפוחים ללא אישור!! כולם הבינו???" שאל שמוליק –"כן" השיבו הבחורים בקול רם, רק שני בחורים, אהוד ונתן לא ענו לשמוליק המדריך, הם גם לא שמעו את ההודעה, כי בזמן ששמוליק דיבר הם היו עסוקים בהקפצת אבנים לתוך הבריכה.

כאשר התקרבה החבורה ליד מטעי התפוחים אמר אהוד לנתן "תראה איזה תפוחים יפים" –"נכון" אישר נתן, "והם גם נראים עסיסיים" הוסיף –"איך מתחשק לי איזה תפוח אחד" אמר אהוד, ולפני שסיים את המשפט שלח את ידו לקטוף תפוח, אך לפני שהספיק לקטוף את התפוח, הרגיש כי מישהו נוגע בכתפו "היי ילד!! מה אתה עושה?" אהוד סובב את ראשו בחשש, לראות מיהו זה שנגע בכתפו וצועק לעברו ...

מיהו האיש שנגע בכתפו של אהוד? ומה הוא עשה לאהוד? ומה עשה עידו עם הסיר החלבי שהביא? את זה נקרא בפרקים הבאים

ודינה כדין לחם". הסביר הרב חנן "ולכן אם מישהו כאן מכין בעצמו על פיתה קצת רסק עגבניות וגבינה צהובה בוודאי שחייב ליטול ידיים ולברך המוציא וברכת המזון". – "זה ברור!!! כל ילד יודע את זה!!!" צעק אהוד. – "המתן רגע" ביקש הרב חנן והמשיך להסביר: "אך אם יש בבצק מתיקות מסוימת, כגון ששמו בו סוכר, חלב, מיצי פירות וכדומה וטעמים מורגש. בזה יש כבר מחלוקת. לספרדים ברכתה מזוונות. ולאשכנזים המתיקות צריכה להיות ניכרת ממש כמעט כמו עוגה". – "פיצה מתוקה???" גיחך אבנר. – "כן! כשיש טעם שונה וניכר מטעם של לחם!" המשיך להסביר הרב חנן "אבל כל זה עד שיעור של קביעת סעודה. אך אם קובעים סעודה על

הפיצה נוטלים ידיים ומברכים המוציא גם כשהיא מתוקה". – "ואם אני לא יודע אם אני קובע סעודה?" שאל מנחם. – "הא... כמובן, אז עד שיעור של 4 ביצים מברכים מזוונות, ויותר מכך מברכים המוציא". – "לא הבנתי ביצים או פיצה?" שאל נחום. – "אוי... אתה לא זוכר שלמדנו ש'ביצה' זה שיעור של 57 סמ"ק לפי רוב הפוסקים" הסביר יעקב. – "נכון" אישר הרב חנן "ולכן 4 ביצים זה בערך 230 סמ"ק" – "הרב, תסביר לי בפיצות לא בביצים ובסמ"ק" ביקש יוסי – "כמובן שזה משתנה בין סוגי הפיצות, אבל לפי בדיקה שפעם עשיתי 230 סמ"ק זה בערך משולש וחצי פיצה".

"טוב, חבר'ה קצת הסתבכנו, אז בואו נסכם: א. פיצה שמכינים מבצק של לחם ומים מברכים המוציא תמיד. ב. פיצה שמכינים מבצק מתוק מברכים מזוונות: לספרדים גם במתיקות קטנה, לאשכנזים מברכים רק במתיקות שממש מורגשת. ג. בכל מקרה אם קובעים סעודה על הפיצה מברכים "המוציא". ד. וכן אם אוכלים כמות של יותר מ-4 ביצים (בערך פיצה וחצי) בכל מקרה מברכים "המוציא". ובסיום האוכל מברכים ברכת המזון

סיכום הלכתי – הלכות נטילת ידיים לפני אכילת מזונות

- ✚ כאשר אדם אוכל מאפה העשוי כלחם היינו קמח ומים ללא מתיקות אזי צריך הוא ליטול ידיים לפני האכילה ואם אכל כשיעור ביצה צריך הוא לברך בסיום האכילה ברכת המזון
- ✚ ואם בבצק ישנה מתיקות מסוימת הספרדים מברכים מזוונות והאשכנזים עם טעם המתיקות לא מורגש כל כך מברכים המוציא אך אם הטעם המתוק מורגש כמו בעוגה מברכים מזוונות
- ✚ אדם הקובע סעודה היינו שהוא אוכל כמות מאפים הגדולה מ-230 סמ"ק צריך הוא ליטול ידיים ובסיום האכילה לברך ברכת המזון גם אם אכל עוגיות או מאפים מתוקים שונים כגון רוגלך וכן אם אדם מתכנן לאכול יותר ממשולש וחצי פיצה צריך הוא ליטול ידיים לפני האכילה ובסיום מברך הוא ברכת המזון

מקורות

שולחן ערוך סימן קס"ח סעיפים ז-י"ז, שו"ת ישכיל עבדי או"ח"א ט', ו', שו"ת ציץ אליעזר י"א, י"ט, שו"ת יחז"ר ג', י', ספר זאת הברכה ע' 217 בשם הרב פיינשטיין זצ"ל, ספר ברכת הנהנין פ"ד ע' קל"ב

העלון מוקדש השבוע לעילוי נשמות מו"ר סבי ר' ישעיהו ב"ר שלום אלכסנדרוביץ ע"ה
י"ז אדר א'